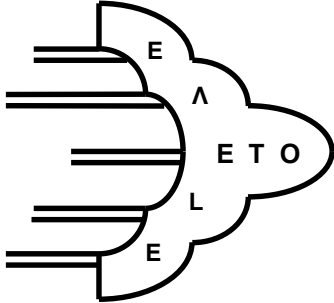

Κωδικός: 3650

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)**ΓΡΑΦΕΙΑ:**

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6974754302

Τηλεομ.: 210 8068299, 210 8662069

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.grΙστότοπος: <http://www.eleto.gr/>**ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:**

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.117 Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2012

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 Λεπτά

Παράσταση και αναπαράσταση

Για κάμποσα χρόνια αντιμετωπίσαμε και εξακολουθούμε να αντιμετωπίζουμε, στην ορολογική εργασία των συλλογικών μελών της ΕΛΕΤΟ (ΜΟΤΟ¹, ΤΕ48/ΟΕ1², και ΤΕ2/ΟΕ3³) και σε άλλα όργανα τυποποίησης (επιτροπές ή ομάδες του ΕΛΟΤ), την απόδοση με ελληνικό ισοδύναμο όρο της αγγλικής λέξης **representation**, είτε ως αυτοδύναμο όρου στα αντίστοιχα θεματικά πεδία είτε ως συνθετικού πολυλεκτικότερων σύμπλοκων όρων (Στη Βάση όρων **TELETERM** (http://www.moto-teleterm.gr/search_gr.asp) υπάρχουν 112 λήμματα, στη Βάση όρων **INFORTERM** (<http://inforterm.cs.aueb.gr/greek/search.php>) υπάρχουν 35 λήμματα και στη Βάση όρων **ACOUTERM**⁴ υπάρχουν 6 λήμματα με αγγλικούς όρους που περιέχουν τη λέξη **representation**).

Έγιναν επανειλημμένες συζητήσεις για την επιλογή ανάμεσα στην **παράσταση** και στην **αναπαράσταση**, δύο αποδόσεις που εναλλάσσονταν στη χρήση τους. Η αιτία δεν ήταν άλλη παρά η ύπαρξη, στην αγγλική λέξη, του (λατινικής προέλευσης) προθήματος **re-** που οδηγούσε «τυφλά» (με τη διαδικασία του μεταφραστικού δανεισμού) στην επιλογή ελληνικής λέξης η οποία θα περιείχε το ισοδύναμο αυτού του προθήματος στα ελληνικά, που είναι το πρόθημα **ανα-** ή και το διπλό πρόθημα **επανα-** ή ακόμα και το δημοτικότερο **ξανα-**. Όμως, είναι ορολογική αρχή ότι η οροδότηση μιας έννοιας ξεκινά πάντοτε από τον ορισμό της και – εάν πρόκειται για δευτερογενή οροδοσία – **συνεπικουρείται χωρίς να δεσμεύεται** από την μορφολογία του πρωτογενούς (ξενόγλωσσου) όρου (Αναλογικός Κανόνας της Ονοματοδοσίας: http://www.eleto.gr/download/BooksAndArticles/AnalogueRuleOfNaming-Ed2_GR_EAFT.pdf).

Ας δούμε με ποια σημασία υπεισέρχεται η λέξη **representation** στους αγγλικούς όρους για τους οποίους συζητάμε. Από το έγκυρο λεξικό Random House Webster's έχουμε ως πρώτες σημασίες της λέξης: την ενέργεια του ρήματος **represent** και την κατάσταση του παθητικού ρήματος **be represented**. Από τις 16 σημασίες του ρήματος **represent** και από τις 15 σημασίες του ουσιαστικού **representation** καμία δεν περιέχει επανάληψη, δηλαδή την έννοια του «ξανά». Ας εξετάσουμε – με τους αριθμούς τους – αυτές που μας ενδιαφέρουν (σε δική μας μετάφραση):

represent (ρήμα με προφορά: [ρεπριζέντ])

1. εκφράζω, κατασημαίνω, αντιπροσωπεύω ή υποδηλώνω όπως κάνει μια λέξη, ένα σύμβολο ή κάτι παρόμοιο: **Σ' αυτόν τον πίνακα η γάτα represents το κακό, ενώ το πουλί το καλό.**

7. παρουσιάζω ή απεικονίζω στον νο.

representation (ουσιαστικό)

1. η ενέργεια του **represent**
2. η κατάσταση του **be represented**
3. έκφραση ή κατασήμανση με κάποιον όρο, χαρακτήρα, σύμβολο ή κάτι παρόμοιο
9. παρουσίαση στον νο, όπως μιας ιδέας ή εικόνας
10. νοητική εικόνα ή ιδέα που παρουσιάζεται με αυτόν τον τρόπο: έννοια.
11. η ενέργεια της απεικόνισης ή άλλης απόδοσης σε ορατή μορφή
12. εικόνα, σχήμα, άγαλμα κτλ.

Το ίδιο λεξικό, όμως, περιέχει και ένα άλλο ρήμα, που γράφεται **re-present** (με ενωτικό και με διαφορετική προφορά: [ριπριζέντ]) στο οποίο το πρόθημα **re-** δηλώνει επανάληψη· όμως, το ρήμα αυτό δεν σχετίζεται με το **represent**, αλλά με το **present** (= παρουσιάζω) δηλαδή: **re-present** = επανα-παρουσιάζω. Αυτό και το παράγωγο του **re-representation** θα μπορούσε να αντιστοιχίσει κανένας με τα νεοελληνικά **αναπαριστώ/αναπαριστάνω** και **αναπαράσταση**.

Ας πάμε, όμως, και στα λατινικά από τα οποία δανειστίκε το ρήμα και το ουσιαστικό η αγγλική. Στα λατινικά¹⁾ το πρόθημα **re-** εκτός από τη σημασία «ξανά», «πάλι» έχει και τη σημασία «έναντι», «ενώπιον» και ενώ το λατινικό ρήμα **repraesento** έχει και τις δύο σημασίες (*παρουσιάζω πάλι, φέρνω μπροστά μου, «παρίστημι, αναπαρίστημι, πρό των οφθαλμών τίθημι»*²⁾), το ουσιαστικό **repraesentatio** είχε μόνο τη σημασία «ζωηρή/έντονη παρουσίαση, ή ζωντανή περιγραφή»³⁾ και «παράστασις, υποτύπωσις»²⁾

Ας δούμε τώρα και τι λένε τα ελληνικά λεξικά σχετικά με τα ρήματα **παρίστημι/παριστώ/παριστάνω** και **αναπαριστώ/αναπαριστάνω** και τα ουσιαστικά **παράσταση** και **αναπαράσταση**:

Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ (Μέγα Λεξικόν Όλης της Ελληνικής Γλώσσας)

παρίστημι: 1. ίστημι, στήνω, θέτω, τοποθετώ πλησίον τινός || τάσσω, φέρω, παρουσιάζω ενώπιον τινός..., 14. φέρω, παρουσιάζω εις τον νουν τινός, εις τους νοερούς οφθαλμούς τινός, υποβάλλω, εμπνέω, ..., 18) μτγν. περιγράφω, δεικνύω, παριστάνω, παρουσιάζω. (αντί του παρίστημι χρησιμοποιούνται και τα **παριστάνω** και **παριστώ**)

παράστασις: 1 το ιστάναι, θέτειν, ωθείν, τινα κατά μέρος, το απωθείν, το απομακρύνειν ... 2 το παριστάνειν, θέτειν εμφανώς τι ενώπιόν τινός, εξήγησις, απόδειξις

αναπαριστώ (αναπαρίστημι δεν υπάρχει στον Δ.Δ.), νεώτ. και **αναπαριστάνω:** παριστώ τι εκ νέου, κάμνω αναπαράστασιν || ειδ. περιγράφω εναργώς και πιστώς γεγονός τι: *εν τη εκθέσει του ο πλοίαρχος αναπαρέστησεν πλήρως την τραγωδίαν του ναυαγίου*

OROGRAMMA No 117, November – December 2012,
ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Epidavrou & Artemidos 6, GR-15125 MAROUSI GREECE

¹ **ΜΟΤΟ:** Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνιών" (ΤΕ-Τ), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στο πλαίσιο επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

² **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1:** Ομάδα Εργασίας 1 "Ορολογία Πληροφορικής" της Τεχνικής Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ48 «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Πληροφοριών», του ΕΛΟΤ. Συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

³ **ΕΛΟΤ/ΤΕ2/ΟΕ5:** Ομάδα Εργασίας 5 "Ηχομόνωση" της Τεχνικής Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ2 «Περιβάλλον», του ΕΛΟΤ. Συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

⁴ **ACOUTERM:** Βάση Όρων Ακουστικής (αδημοσιοποίητη).

αναπαράσταση: η εκ νέου παράσταση, αποτύπωση: ... *αναπαράστασις παρωχημένων πολιτισμών, αναπαράστασις αρχαίου ναού, ..., αναπαράστασις εγκλήματος*

ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ (Ιδρ. Τριανταφυλλίδη)

παριστάνω: 1. παρουσιάζω, εμφανίζω, περιγράφω κτ. ως τέτοιο ή αλλιώς (κυρ. με προφορικό ή με γραπτό λόγο), εκθέτω... 2. αποδίδω, απεικονίζω, συμβολίζω αφηρημένες έννοιες ή σχέσεις με τρόπο που τις κάνει αντιληπτές, αισθητές. 3. αποδίδω, απεικονίζω κτ. με εικαστικά μέσα...

παράσταση: 1. η απόδοση συγκεκριμένων αντικειμένων ή αφηρημένων εννοιών, σχέσεων κτλ. κατά τρόπο που να τα κάνει αισθητά (κυρ. με την όραση, με την ακοή) καθώς και τα ίδια τα πράγματα, έννοιες, σχέσεις που αποδίδονται έτσι: *Η- της πράξης της πρόσθεσης γίνεται με το σύμβολο +. Η- του φθόγγου [o] γίνεται με τα γράμματα ο και ω. || Γραφική ~, διάγραμμα που απεικονίζει τη σχέση ανάμεσα σε μεταβλητές ποσότητες: Γραφική ~ εξίσωσης / ανύσματος. || (μαθημ.) σύνολο ή συνδυασμός αριθμών, γραμμάτων και συμβόλων που καθορίζουν πράξεις οι οποίες πρέπει να εκτελεστούν: Αλγεβρική ~. 2. η απόδοση, η απεικόνιση του εσωτερικού ή εξωτερικού κόσμου με εικαστικά μέσα: Ζωγραφική ~. Αγγεία με γεωμετρικές παραστάσεις. Παραστάσεις με σκηνές κυνηγιού. 3. (ψυχ.) εικόνα προγενέστερου αισθήματος ή αντίληψης που διατηρείται στη μνήμη, στο υποσυνείδητο και μπορεί να αναπαραχθεί αυτόματα (χωρίς να χρειάζονται τα αρχικά ερεθίσματα): Ακουστικές / οπτικές / μνημονικές / φανταστικές παραστάσεις. Ανάπλαση παραστάσεων. Του έμειναν στη μνήμη εφιαλτικές παραστάσεις από το αεροπορικό δυστύχημα...*

αναπαριστάνω: κάνω αναπαράσταση ενός γεγονότος ή πράγματος: *Αυτόπτες μάρτυρες θα αναπαραστήσουν τα γεγονότα μπροστά στο δικαστήριο. Μακέτα που αναπαριστάνει την αρχαία Πομπηία / Ολυμπία.*

αναπαράσταση: η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του αναπαριστάνω. α. θεατρική ή κινηματογραφική παράσταση ενός γεγονότος, έτσι όπως έγινε ή γινόταν σε κάποια χρονική στιγμή ή περίοδο: *~ της πορείας του Χριστού προς το Γολγοθά. ~ του βλάχικου γάμου. || ~ του εγκλήματος, εικονική επανάληψη του από το δράστη στον ίδιο χώρο και μπροστά στα αρμόδια αστυνομικά και δικαστικά όργανα. β. εικαστική ή γραφική παράσταση γεγονότος ή κατασκευής που δεν υπάρχει ή που δεν έχει πλέον τη μορφή που είχε: *~ της Ακρόπολης όπως ήταν στους κλασικούς χρόνους.**

ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (Γ. Μπαμπινιώτη)

παριστάνω: 1. αποδίδω (κάτι) με εικόνα, σχέδιο, γλυπτό, κτλ., απεικονίζω: οι πίνακες αυτοί παριστάνουν νεκρές φύσεις || τι παριστάνει αυτό το γλυπτό; 2... Επίσης (λαϊκ.) **παρασταίνω** κ. (λόγ.) **παριστώ**.

παράσταση: 1. ... 2. η απόδοση με συγκεκριμένο τρόπο αφηρημένων πραγμάτων ώστε να γίνονται αισθητά, απτά... 3. καθετί που αποδίδεται με συγκεκριμένο τρόπο... 4. (ειδικ.) εικαστική αποτύπωση (συγκεκριμένων ή αφηρημένων) εικόνων από τον εξωτερικό ή εσωτερικό κόσμο...

αναπαριστάνω: παριστάνω πιστά κάτι, αποδίδω με πιστότητα: το σχέδιο αναπαριστάνει μια ημέρα στην αρχαία αγορά. Και **αναπαριστώ**.

αναπαράσταση: 1. η εκ νέου παράσταση, επανάληψη ή απομimesis γεγονότος ή πράξεως: η ~ των Ολυμπιακών Αγώνων... 2. η ζωγραφική ή πλαστική απεικόνιση χρονικά προγενέστερου ή αρχαίου καλλιτεχνικού έργου... 3. NOM. αναπαράσταση εγκλήματος...

Όστε:

παράσταση ενός πράγματος, μιας έννοιας ή ενός γεγονότος είναι η απόδοσή τους με απτά, αισθητά, αντιληπτά μέσα ή η μνημονική εικόνα τους.

αναπαράσταση ενός πράγματος, μιας έννοιας ή ενός γεγονότος τα οποία δεν υπάρχουν πλέον είναι η τωρινή, η νέα (εκ νέου) **παράστασή** τους ή απομimesis τους

Από όλα τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι:

για τις σημασίες των **represent** και **representation** που εξετάσαμε οι κατάλληλοι ισοδύναμοι ελληνικοί όροι είναι:

- represent** -> **παριστάνω / παριστώ**
- representation** -> **παράσταση**

και αφήσουμε τα **αναπαριστώ** και **αναπαράσταση** στον δικό τους ρόλο.

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται μερικοί από τους όρους των Βάσεων Όρων που προαναφέρθηκαν, οι οποίοι περιλαμβάνουν την λέξη **representation** ως συνθετικό.

Αγγλικός όρος	Ελληνικός όρος
abstract representation	αφηρημένη παράσταση
analog representation	αναλογική παράσταση
auditory representation	ακουστική παράσταση
binary representation	δυναμική παράσταση
character representation	παράσταση χαρακτηρισμών
coded representation	κωδικοποιημένη παράσταση
complex representation	μιγαδική παράσταση
data representation	παράσταση δεδομένων
decimal representation	δεκαδική παράσταση
diagrammatic representation	διαγραμματική παράσταση
digital representation	ψηφιακή παράσταση
discrete representation	διάκριτη παράσταση
graphical representation	γραφική παράσταση
hexadecimal representation	δεκαεξαδική παράσταση
image representation	παράσταση εικόνας
information representation	παράσταση πληροφοριών
internal representation	εσωτερική παράσταση
knowledge representation	γνωσιοπαράσταση, παράσταση γνώσεων
logical representation	λογική παράσταση
monochrome representation	μονοχρωματική παράσταση
numeric representation	αριθμική παράσταση
phonetics-prosodic representation	φωνητικο-προσωδιακή παράσταση
physical representation	φυσική παράσταση
pictorial representation	εικονογραφική παράσταση
polynomial representation	πολυωνυμική παράσταση
positional representation	θεσιακή παράσταση
psychoacoustic sound representation	ψυχοακουστική ηχητική παράσταση
psychophysical representation	ψυχοφυσική παράσταση
raster representation	παράσταση ψηφιοδομημένου
script representation	σεναριακή παράσταση
signal representation	παράσταση σήματος
spatial representation	χωρική παράσταση
spectral representation	φασματική παράσταση
standardised representation	τυποποιημένη παράσταση
static representation	στατική παράσταση
structured representation	δομημένη παράσταση
three dimensional representation	τριδιάστατη παράσταση
uniform representation	ομοιόμορφη παράσταση
visual representation	οπτική παράσταση

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- ¹⁾ Cassell's New Latin-English and English-Latin Dictionary, 1959
- ²⁾ Λατινοελληνικών Λεξικών, Ευστρ. Τσακαλιώτου

K.B.

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με την Ορολογία (Διαρκής Κατάλογος του «Ο»)

Ο κατάλογος Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται παρακάτω περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, ή έχουν πρόσφατα διεξαχθεί. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το **Infoterm** (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την ΕΑFT

(Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net), των οποίων η ΕΛΕΤΟ είναι μέλος.

1. Διεθνές Συνέδριο: "Plurilingualism and the Labour Market. The Quality of Communication" – Udine (Italy), 25th-26th October 2012 <http://plurilinguismetravailudine.wordpress.com/>
2. 13th Symposium of the Ibero-American Network of Terminology, RITerm 2012: "Terminology, Translation and ICT: Social Interaction and Collaborative Work for the Construction and Dissemination of Knowledge" (<http://web.ua.es/en/riterm-2012/riterm-2012.html>)
3. 4η Συνάντηση Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων, 23, 24 και 25 Μαΐου 2013 στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
4. 23^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Φιλοσοφίας, Αθήνα, 4-10 Αυγούστου 2013 (<http://www.wcp2013.gr/>).

K.B.

Ορολογικοί πόροι Βάσεις όρων – γλωσσάρια – ορολόγια

1. Εθνική Βάση Όρων STRUNA για την κροατική γλώσσα (33.000 κροατικοί όροι από 18 θεματικά πεδία (<http://struna.ihij.hr/en/>))
2. Ορολόγια των Ολυμπιακών Αγώνων από την Βαρκελώνη 1992 έως το Λονδίνο 2012 (http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/114/)

(Βλέπε και επόμενο άρθρο).

Διεθνής εργομήγυρη για τις εθνικές βάσεις όρων

Στις 10 Οκτωβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε στο Όσλο η διεθνής εργομήγυρη **TERMINTRA** με σκοπό την εξέταση των διάφορων απόψεων των εθνικών «τραπεζών όρων» και ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών από την λειτουργία τους (γενικά, οργάνωση, περιεχόμενα, χρήστες, τεχνολογία). Παραθέτουμε, παρακάτω, έναν πρώτο κατάλογο αυτών των βάσεων όρων από έγγραφο της εργομήγυρης.

Χώρα ή Περιοχή	Τράπεζα όρων
Basque country	Euskalterm
URL:	http://www1.euskadi.net/euskalterm/
Bretagne	TermOfis
URL:	http://www.ofis-bzh.org/fr/ressources_linguistiques/index-termofis.php
Canada	Termium
URL:	http://www.termium.com
Catalonia	Cercaterm
URL:	http://www.termcat.cat/
Croatia	Struna
URL:	http://struna.ihij.hr/
Czech Republic	Terminology Database
URL:	http://www.vlada.cz/en/evropske-zalezitosti/terminologicka-database/terminology-database-41343/ ; http://isap.vlada.cz/dul/zavaznet.nsf/ca?OpenView
Denmark	Dansk termbank
URL:	under development
Estonia	Esterm
URL:	http://mt.legaltext.ee/esterm/
Finland	Tieteen kansallinen termipankki (TTP)
URL:	http://tieteen-termipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu
France	FranceTerme
URL:	http://franceterme.culture.fr/FranceTerme/
Greece	Teleterm, Inforterm, Termterm
URL:	http://www.eleto.gr/en/termbases.htm
Iceland	Orðabanki

URL:	http://www.ismal.hi.is/ob/
Ireland	Focal.ie
URL:	http://www.focal.ie/Home.aspx
Latvia	Terminologijas portals AkadTerm
URL:	http://termini.letonika.lv/ http://termini.lza.lv/term.php
Lithuania	Terminų bankas
URL:	http://terminai.vlkk.lt/pls/tb/tb_search
Norway	Snorre Norsk termbank
URL:	http://www.standard.no/termbasen/ under development
Sápmi	Risten
URL:	http://www.risten.no/exist/risten/index.html
Slovakia	STD (Slovak terminology database)
URL:	http://data.juls.savba.sk/std/ProjectInformation
Slovenia	Termis
URL:	http://www.termis.fdv.uni-lj.si/index-en.html
Sweden	Rikstermbanken
URL:	http://www.rikstermbanken.se
Switzerland	Termdat
URL:	http://www.termdat.ch/
Turkey	TDK Bilim ve sanat terimleri
URL:	http://www.tdk.gov.tr/
Wales	MAES-T
URL:	http://maes-t.com/

K.B.

Συνάντηση μεγάλων πνευμάτων

Βασισμένος στο επικό μεσαιωνικό ποίημα **El Cid**, ο **Pierre Corneille** στα 1636, έγραψε την τραγωδοκωμωδία με τίτλο **Le Cid**. Σε κάποιο σημείο του έργου ο ποιητής λέει:

«*Mais aux âmes bien nées
La valeur n'attend pas
Le nombre des années.*»

Και σε δική μου μετάφραση:

«*Στις καλογεννημένες ψυχές, η αρετή, δεν εξαρτάται από το πότε αυτές γεννήθηκαν.*»

Ταξιδεύοντας πίσω στο χρόνο και διαβάζοντας ένα μικρό απόσπασμα που διασώθηκε, από το λόγο **Προς Μνησίμαχον**, του μεγάλου ρήτορα **Λυσία** (455 – 380 π.Χ.), διαπιστώνουμε ότι ο ποιητής **Καρκίνος** είπε κάποτε:

«*...τας γάρ εμφύτους
ορθώς παγείσας... φρένας,
ουδείς επαίρει καιρός εξαμαρτάνειν*»

και σε μετάφραση Γεωργίου Κ. Κυριαζή [1]:

«*τον από τη φύση καλοθεμελιωμένο νού,
καμιά περίπτωση δεν στρώχνει σε αμαρτία*»

Κατά την ταπεινή μου άποψη «*αι εμφυτοι ορθώς παγείσας φρένας*» δεν είναι άλλο παρά οι «*âmes bien nées*», που η αρετή τους δεν εξαρτάται από το πότε γεννήθηκαν επειδή καμιά περίπτωση δεν τις στρώχνει σε αμαρτία.

Με χρονική διαφορά 2000 ετών περίπου, δύο μεγάλοι άνδρες διατύπωσαν το ίδιο πράγμα, με ισοδύναμα περίτεχνα λεκτικά σχήματα.

Σημείωση

Μαρτυρούνται δύο τραγικοί ποιητές με το όνομα **Καρκίνος** ως εξής:

Καρκίνος ο Ξενοτίμου ο Θορικός (5^{ος} π.Χ.αιώνας): στρατηγός στον Πελοποννησιακό πόλεμο, γενάρχης χορευτών και τραγικός ποιητής. (ΔΣ).

Καρκίνος ο Θορικός (4^{ος} π.Χ.): τραγικός ποιητής, εγγονός του ομωνύμου τραγικού ποιητή, που έζησε στην αυλή του **Διονυσίου του Νεότερου** και φέρεται ότι έγραψε 160 έργα από τα οποία 11 κέρδισαν σε αγώνες. (ΔΣ).

Βιβλιογραφία

ΔΣ: Διόδωρος Σικελιώτης

[1]: Λυσίας, Άπαντα, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, 1993

Γ.Α.Τ.

Αζαλέη ύλη και ζαλιά

Στη Ραψωδία ι, στίχοι, 233 – 234, [1], της Οδύσσειας του Ομήρου, λέει ο ποιητής για τον Κύκλωπα Πολύφημο, όταν μπαίνει στη σπηλιά του:

«...φέρε δ' όβριμον άχθος, ύλης αζαλέης,...».

«μετέφερε δε τεράστιο βάρος από ξερά ξύλα...»

Το επίθετο **αζαλέος**, -η, **ον**, είναι ποιητικός τύπος του ξηρός, [5] και παράγεται από το ρήμα **άζω**, **αζαίνω**, **αζάνω**, **καταζαίνω**, [3] δηλ. ξηραίνω και **άζομαι** δηλ. ξηραίνομαι,. Άλλες λέξεις της ίδιας ρίζας είναι η **άζα**, η ζέστη του ηλίου, η **αζήνη** και πιθανόν ο **Αζάν** (γεν. του Αζάνος), γιός του Λυκάονα, γενάρχη του πολυπλόκητου αρκαδικού λαού των **Αζάνων** (ιωνιστί Αζήνων), καθώς και η χώρα αυτών, η **Αζανία**.

Φαίνεται ότι ο τρόπος μεταφοράς (στους ώμους) της «αζαλής ύλης» δημιούργησε δια μέσου των αιώνων, την έννοια του τρόπου μεταφοράς στους ώμους και το «αζαλή», έγινε ο τρόπος μεταφοράς της «ύλης», των ξύλων. Ύλη αζαλή< αζαλή <ζαλιά.

Φαντάζομαι ότι είναι ο ίδιος μηχανισμός από τον οποίο η έκφραση «**σκωλήκων βρώμα**» δηλ. τροφή σκωλήκων, έκανε την λέξη «**βρώμα**» συνώνυμη της **βρώμας – βρώμας**.

Στην Αρκαδία, οι άνθρωποι προσέθεταν ένα άλφα στην αρχή των λέξεων [2]: Βασκαντούρι-αβασκαντούρι, γνάρι – αγνάρι (ίχνος), γρασκελιά – αγρασκελιά (δρασκελιά), αλαίμαργος – αλαίρμαργος – λαίμαργος, αλυγαριά – λυγαριά, αμπουκιά – μπουκιά, αφαλαρίδα – φαλαρίδα (το φυτό κενταύρεια του ηλιοστασίου).

Είναι πιθανό, επίσης, και μέσα από αυτό το φαινόμενο, να θεωρήθηκε ότι το «αζαλή» ήταν αρχικά «ζαλή», που στη συνέχεια εξελίχθηκε σε «ζαλιά».

Στο χωριό μου, Βουτσάρα Αρκαδίας, από τα χωριά της Μεγαλοπόλεως, οι άνθρωποι έλεγαν:

«Έφερα μια **ζαλιά** ξύλα», δηλ. έφερα στην πλάτη μου, στους ώμους, ένα φορτίο ξύλα, όχι με κάποιο υποζύγιο.

«Γιατί **ζαλώθηκες** έτσι;» δηλ. γιατί **φορτώθηκες** στην πλάτη έτσι;

«Θα το πάω **ζαλιά**», δηλ. θα το φορτωθώ στους ώμους και θα το πάω. Εδώ το **ζαλιά** είναι επίρρημα.

Στο βιβλίο του Γορτύνιου Γιάννη Α. Μαθέ [2], σελίδα 145, διαβάζουμε επίσης:

Ζαλιά: φορτίο πάνω στις πλάτες ενός ατόμου. Κυρίως τα κλαδιά από πουρνάρια, που κουβαλούσαν οι γυναίκες, δεμένα στις πλάτες τους.

Ζαλούκα: Καβάλα στο σβέρκο, πάνω στους ώμους,

Ζαλώνομαι: Φορτώνομαι στην πλάτη φορτίο,

Επίσης, στο βιβλίο της Ακακίας Κορδόση [4] σελ. 30, διαβάζουμε:

Ζαλιά ή ζαλώνομαι: φορτίο με ξύλα που έφερναν πάνω στην πλάτη οι χωρικές για τα πουλήσουν στην πόλη και φώναζαν «Ζαλιά, φιλ'νασαδα!»

Βιβλιογραφία

- [1] Όμηρος, Οδύσσεια, εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, 1992
- [2] Παροιμίες και ιδιωματικές εκφράσεις Αρκαδίας, Λεξικό ντοπιολαλιάς Αρκαδίας, Γιάννη Α. Μαθέ, Πειραιάς 2009,
- [3] Λεξικό Liddell-Scott,
- [4] Μιλήστε Μεσολογγίτικα, Ακακία Κορδόση, β' έκδοση συμπληρωμένη, Αθήνα 1983,
- [5] Λεξικόν Ομηρικόν, περιέχον πάσας τας Παρ' Ομήρω και τοις Ομηρίδαϊς λέξεις, Εν Αθήναις, 1901, Βιβλιοεκδοτικά Καταστήματα Αναστασίου Δ. Φέξη.

G.A.T.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ⁵ έλα κι εσύ

Το άγμα

Ένας φθόγγος της ελληνικής που δεν συμβολίζεται με δικό του γράμμα

Κάθε αναγνώστης του «Ο» που έχει εκφέρει, κάποια στιγμή, τη λέξη **άγχος** θα παρατήρησε ότι εκείνο το γάμμα <γ> στη γραφή της λέξης δεν αντιπροσωπεύει τον φθόγγο [γ] όπως αυτός ακούγεται π.χ. στη λέξη <γάτα> ή στη λέξη <γεφύρι>, αλλά συμβολίζει εκείνον τον

ρινικό φθόγγο ο οποίος σχηματίζεται στο πίσω μέρος του ουρανίσκου (στη μαλακή υπερώα) και ο οποίος δεν ακούγεται σαν [γ], αλλά πλησιάζει προς τον φθόγγο [ŋ] (<ν>) με τη διαφορά ότι ο φθόγγος [ŋ] σχηματίζεται στο μπροστινό μέρος του στόματος (γλωσσοφαρνιακό). Αυτός, λοιπόν, ο φθόγγος, αυτό το ουρανικό (μαλακούπερωικό) **νι** – που, στη γραφή, συμβολίζεται με το γράμμα **γάμα** – είναι το **άγμα** (παράγωγο του αρχαίου *ἀγνυμι* = θραύω) που συμβολίζεται με το σύμβολο **ŋ** στο Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο. **Άγμα**, όμως, λέγεται και το ίδιο το σύμβολο αυτό. Τα αγγλικά ισοδύναμα (βλέπε ορισμούς παρακάτω) είναι:

άγμα -> **agma, angma, eng**

agma, n.

1. (in Latin and Greek) the velar nasal consonant sound, esp. in those forms where it was represented by the letter *g* or by *gamma*.

2. eng.

[< LGk; Gk: fracture]

eng, n.

the symbol, **ŋ**, that, in the International Phonetic Alphabet and in the pronunciation alphabets of some dictionaries, represents the voiced velar nasal consonant indicated in this dictionary by (ng), as in the pronunciations of *cling* (kling) and *clink* (klingk).

Also called **agma, angma**.

[1955–60; by analogy with the names of *m* and *n*]

(Webster's Random House Dictionary)

Το **άγμα**, όμως, δεν είναι καθόλου σπάνιο στα ελληνικά. Μερικές ελληνικές λέξεις με **άγμα**, δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Λέξη	Προφορά	Λέξη	Προφορά
αγχος	[άγχος]	άγγαρία	[anɣaria]
αγχόνη	[anɣóni]	σφίγγα	[sfingɔ]
έγχορδο	[έγχορδο]	αγκάθι	[anɣáθi]
έγγραφο	[έγγραφο]	έγκατα	[έγγata]
εγγενής	[enjenis]	πάγκος	[ράηɣos]
συγγραφέας	[sinɣraféas]	σπόγγος	[spónɣos]
άτεγκτος	[άτεηktos]	σάλπιγγα	[sálpingɔ]
ελέγχω	[eléŋɣo]	σαλπικτής	[salpiktis]
έλεγξα	[éleŋksa]	πλαγκτόν	[planɣtón]

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντίης, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Συντάκτες φύλλου: Κώστας Βαλεοντίης, Γιώργος Α. Τσιάμης

Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντίης, Θεόφιλος Βαμβάκος, Άννα Νικολάκη, Κατερίνα Ζερίπη, Τάνια Βαλεοντή

Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069

Τηλεμοιότυπο: 210-8068299

ΗΛ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος (όλα τα φύλλα): <http://www.eleto.gr/gr/orogramma.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριάς τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας περιλαμβάνεται στους συντάκτες του εκάστοτε φύλλου.

Τα θέματα των άρθρων της «ΓΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΣΥ» έχουν συζητηθεί στο ΓΕΣΥ και η δημοσίευση γίνεται ύστερα από απόφασή του.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή κειμένων του «Ο» με την υποχρέωση αφενός να αναφέρεται η πηγή των κειμένων και αφετέρου, προκειμένου περί ολόκληρων άρθρων, να εξακολουθήσουν αυτά να διατίθενται δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο χωρίς καμία δέσμευση σε αντίθετη περίπτωση χρειάζεται άδεια της ΕΛΕΤΟ.

⁵ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ